

Tööohutus ja tervishoid lähevad korda kõigile. Hea sinule. Hea äritegevusele

Uute ja tekkivate riskide Euroopa ettevõtete neljanda uuringu (ESENER 2024) esimesed järeldused

Esimesed järeldused

EU-OHSA Euroopa ettevõtete neljanda uuringu eesmärk on aidata töökohtadel käsitleda tervishoidu ja ohutust tõhusamalt ning edendada töötajate tervist ja heaolu. Uuring annab riigiülest võrreldavat teavet, mis on asjakohane tööohutuse ja tervishoidu valdkonna uute tegevuskavade kujundamisel ja rakendamisel.

Taustteave

EU-OHSA uute ja tekkivate riskide Euroopa ettevõtete neljandas uuringus (ESENER 2024) küsitakse ettevõtte ohutust ja tervishoidu kõige paremini tundvatelt inimestelt, kuidas juhitakse nende töökohas tervise- ja ohutusriske, pöörates eritähelpanu psühhosotsiaalsetele riskidele – tööstressile, vägivallale ja ahistamisele. Maist oktoobrini 2024 küsitleti 30 hõlmatud riigis – EL 27s ning Islandil, Norras ja Šveitsis – kokku 41 458 sellist ettevõtet kõigil tegevusaladel, kus töötas vähemalt viis inimest. Kuigi küsimustik on jäänud suures osas samaks küsimustikega ESENER 2014 ja 2019, et võimaldada ajalist võrdlust, on tehtud mõni uuendus, et kajastada COVID-19 pandeemia mõju tööohutuse ja tervishoidu juhtimisele.

Valitsuste ja Euroopa tasandi sotsiaalpartneritega välja töötatud ESENER 2024 eesmärk on aidata kogu Euroopa töökohtades paremini mõista, mis toetust ja eriteadmisi vajatakse, ning tuvastada tegevust soodustavad või takistavad tegurid. ESENER käsitleb üksikasjalikult nelja tööohutuse ja tervishoidu valdkonda.

1. Tööohutuse ja tervishoidu haldamise üldkäsitlus ettevõttes.
2. Kuidas käsitletakse tekkivat psühhosotsiaalsete riskide valdkonda, sealhulgas digipöõret.
3. Tööohutuse ja tervishoidu juhtimise peamised ajendid ja takistused.
4. Kuidas rakendatakse praktikas töötajate osalemist tööohutuse ja tervishoidu juhtimisel.

Siin aruandes on uuringu ESENER 2024 peamiste järelduste esmaanalüüs. Üksikasjalikumad tulemused ja analüüsid esitatakse järgmistes väljaannetes, mis avaldatakse 2026. aastal ja hiljem.

Peamised järeldused

Uuring ESENER 2024 selgitab ühiskonna- ja majandustingimuste teatud muutusi, mis mõjutavad Euroopa töökohti, kus **on vähemalt viis töötajat**. See pidev areng toob kaasa uusi väljakutseid, mis nõuavad meetmete võtmist, et tagada tervishoidu ja tööohutuse kõrge tase, ning 2024. aasta tulemustest ilmnevad mõningad COVID-19 pandeemia mõjud – vt tabel 1.

- EL 27s on nende töökohtade osakaal, kus töötajad töötavad regulaarselt kodunt, ootuspäraselt alates 2019. aastast peaaegu kahekordistunud. 2024. aastal on see 23% ning Soomes ja Madalmaades üle 40%. Tegevusalade järgi on osakaalud suurimad infos ja sides (53%) ning kutse-, tehnika- ja teadustegevuses (39%).
- Seoses sellega hõlmavad riskihindamised üha enam kodutöökohti (2024. aastal 8%, 2019. aastal 3%), kuigi nende osakaal on endiselt väike. Tegevusalade järgi teatati suurimatest osakaaludest infos ja sides (18%).
- Alla viiendiku (18%) EL 27 töökohtadest teatas, et konsulteerib töötajatega kodunt töötamise tavade teemal, kõige rohkem Madalmaades (37%), Soomes (34%) ja Leedus (33%).
- Digitehnoloogiatega suurenema kasutamise kajastamiseks on uuendatud ESENER 2024 küsimusi digipöõre kohta. Ettevõtteid, kus riskihindamine hõlmab digitehnoloogiatega kasutamist, on EL 27 ettevõtetest 43%, Hispaanias ja Sloveenias üle 60%. Tegevusalade järgi on digitehnoloogiaid hõlmavate riskialalüüside osakaal suurim hariduses (51%). Samal ajal teatatakse, et digitehnoloogiatega kasutamise koolitust pakutakse 42%-s töökohtadest (kuni 75% Maltal) ning tegevusalade järgi näitaja eriti suur infos ja sides (51%) ning finants- ja kindlustustegevuses (51%).

Tabel 1. Muutuv töömaailm: valik näitajaid, % ettevõtetest, EL 27, 2024 ja 2019 (kui andmed on kättesaadavad)

Näitaja	ESENER 2024 küsimus	EL 27 2024 (2019)	Riigid 2024 (2019)	
Töökohad	Töötajad töötavad korrapäraselt kodunt	23% (13%)	Soome: 45% (17%) Madalmaad: 42% (33%) Leedu: 36% (15%)	Bulgaaria: 10% (5%) Horvaatia: 10% (7%) Portugal: 10% (5%)
	Riskihindamised hõlmavad kodutöökohti	8% (3%)	Eesti: 14% (2%) Soome: 13% (4%) Saksamaa: 12% (5%)	Küpros: 1% (0%) Portugal: 2% (1%) Kreeka: 3% (1%)
	Kodunt töötamise tavadid konsulteeritakse töötajatega	18%	Madalmaad: 37% Soome: 34% Leedu: 33%	Bulgaaria: 6% Küpros: 7% Horvaatia: 7%
	Riskianalüüsidest käsitletakse digitehnoloogiate kasutamist	43%	Hispaania: 62% Sloveenia: 60% Malta: 59%	Prantsusmaa: 24% Saksamaa: 29% Luksemburg: 30%
Keel	On töötajaid, kellel on raske mõista ettevõttes räägitavat keelt	10% (8%)	Küpros: 19% (20%) Rootsi: 17% (19%) Luksemburg: 17% (17%)	Bulgaaria: 3% (2%) Slovakkia: 3% (3%) Ungari: 4% (3%)
Koolitus	Digitehnoloogiate kasutamine on tavaline	42%	Malta: 75% Slovakkia: 63% Iirimaa: 59%	Prantsusmaa: 24% Austria: 34% Luksemburg: 36%
	Hinnatakse liikuvate või väliste töökohtade tööohutuse ja tervishoiu riske	25% (20%)	Malta: 45% (25%) Sloveenia: 35% (28%) Rumeenia: 33% (15%)	Bulgaaria: 14% (12%) Poola: 16% (17%) Prantsusmaa: 20% (17%)

Alus: kõik ettevõtted EL 27s, ESENER 2019 ja 2024.

- Tabelis 1 esitatud ühiskonnamuutuste kontekstis on EL 27s kõige sagedamini tuvastatud riskitegurid pikaajaline istumine (64% ettevõtetest, 2019. aastal 61%), labakäe või käsivarre korduvliigutused (63% ettevõtetest, 2019. aastal 65%), suhtlemine probleemsete klientide, õpilaste, patsientidega (56%, 2019. aastal 59%) ning inimeste või raskuste tõstmine või teisaldamine (52%, sama kui 2019. aastal). Vt joonis 1.
- Näitajatel on võrdeline seos ettevõtte suurusega, sest suuremad ettevõtted teatavad kõigi riskitegurite esinemisest kõige sagedamini. Tegevusalade järgi (nagu ka eelmistes uuringutes) on suhtlemist probleemsete klientide, õpilaste ja patsientidega sagedamini mainitud teeninduse tegevusaladel. Luu-lihaskonna häireid põhjustavaid tegureid mainitakse

ühtlasemalt kõikidel tegevusaladel, välja arvatud inimeste või raskuste tõstmine või teisaldamine, mida on vähe finants- ja kindlustustegevuse ettevõtetes (27%), ning pikaajaline istumine, mida mainib ainult 26% majutuse ja toitlustuse töökohtadest.

- Eespool esile toodud peamised riskitegurid on ka enamikus riikides kõige sagedamini mainitud riskitegurid, välja arvatud ajasurve (mida mainis 43% ettevõtetest EL 27s), mis on suurim riskitegur Rootsis (64%) ja teisel kohal Soomes (71%).
- On märkimisväärne, et pikaajaline istumine on kõige sagedamini teatatud riskitegur EL 27s (64% ettevõtetest). See lisati uue punktina uuringu ESENER 2019 küsimustikku¹ ja viitab täiendavalt istumise kui terviseriskiteguri teadvustamisele. Tegevusalade

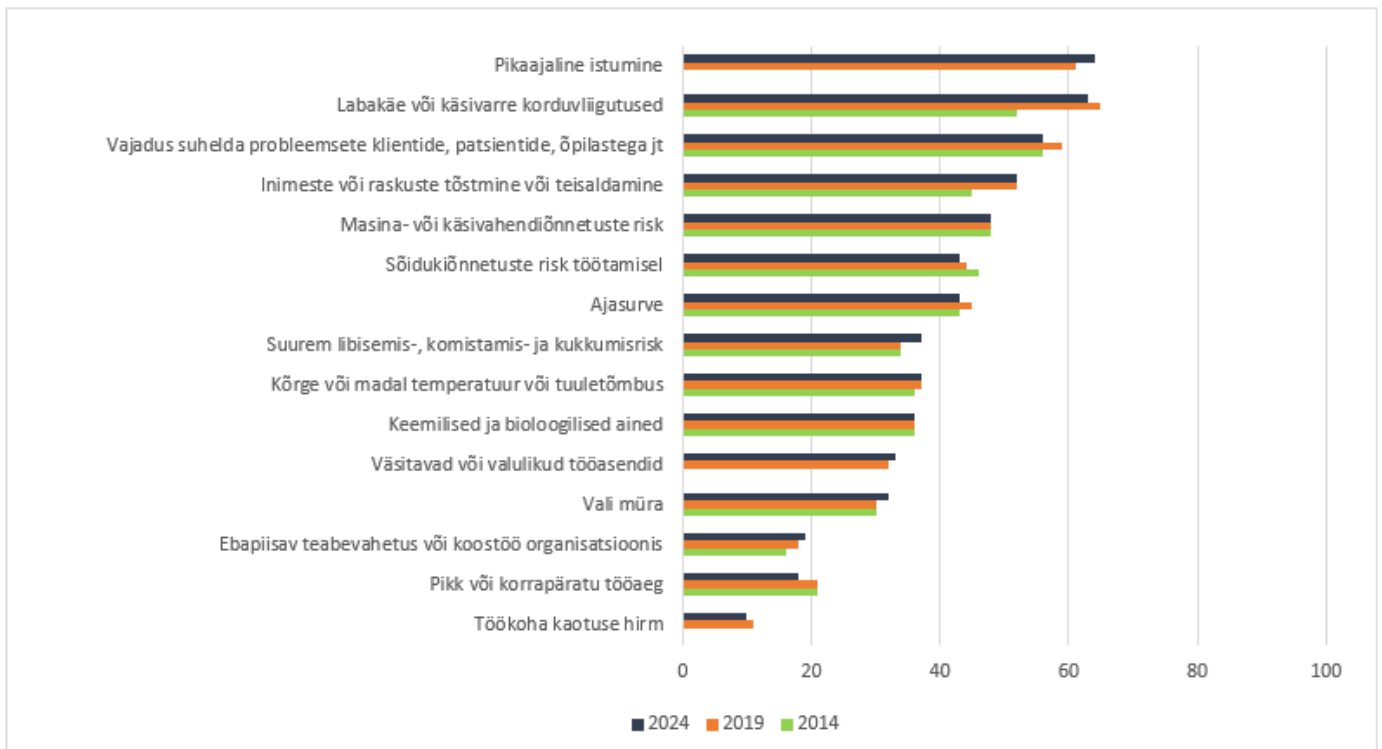
¹ Uuringus ESENER 2014 käsitleti seda teemat jaotises „Väsitavad või valulikud kehaasendid, sealhulgas pikaajaline istumine“.

järgi teatasid sellest kõige sagedamini finants- ja kindlustustegevuse (88% tegevusala ettevõtetest EL 27s), avaliku halduse (88%) ning info ja side (84%) ettevõtted.

- On huvitav, et ainult 3% EL 27 ettevõtetest teatas, et ei arvestanud ühtki üldist tööohutuse ja töötervishoiu riskitegurit. Samas teatas veerand küsitletud ettevõtetest (25%), et puudusid psühhosotsiaalsed riskitegurid. Suurim osakaal ettevõtteid, mis ei

teatanud ühestki ESENERiga hõlmatud psühhosotsiaalsest riskitegurist, on Itaalias (47%) ja Leedus (44%), väikseim Soomes (12%), Küprosel, Belgias ja Saksamaal (14%). Suuruse järgi on see suhe pöördvõrdeline, mis tähendab, et osakaal on (ettevõtetest, kes ei teatanud ühestki hõlmatud psühhosotsiaalsest riskitegurist) suurim kõige väiksemates ettevõtetes. Tegevusalade järgi on need osakaalud suurimad töötlevas tööstuses ja põllumajanduses.

Joonis 1. Riskitegurid ettevõtetes (% ettevõtetest, EL 27), 2014, 2019 ja 2024

Alus: kõik ettevõtted EL 27s, ESENER 2014, 2019 ja 2024.

Töötervishoiu ja tööohutuse juhtimine

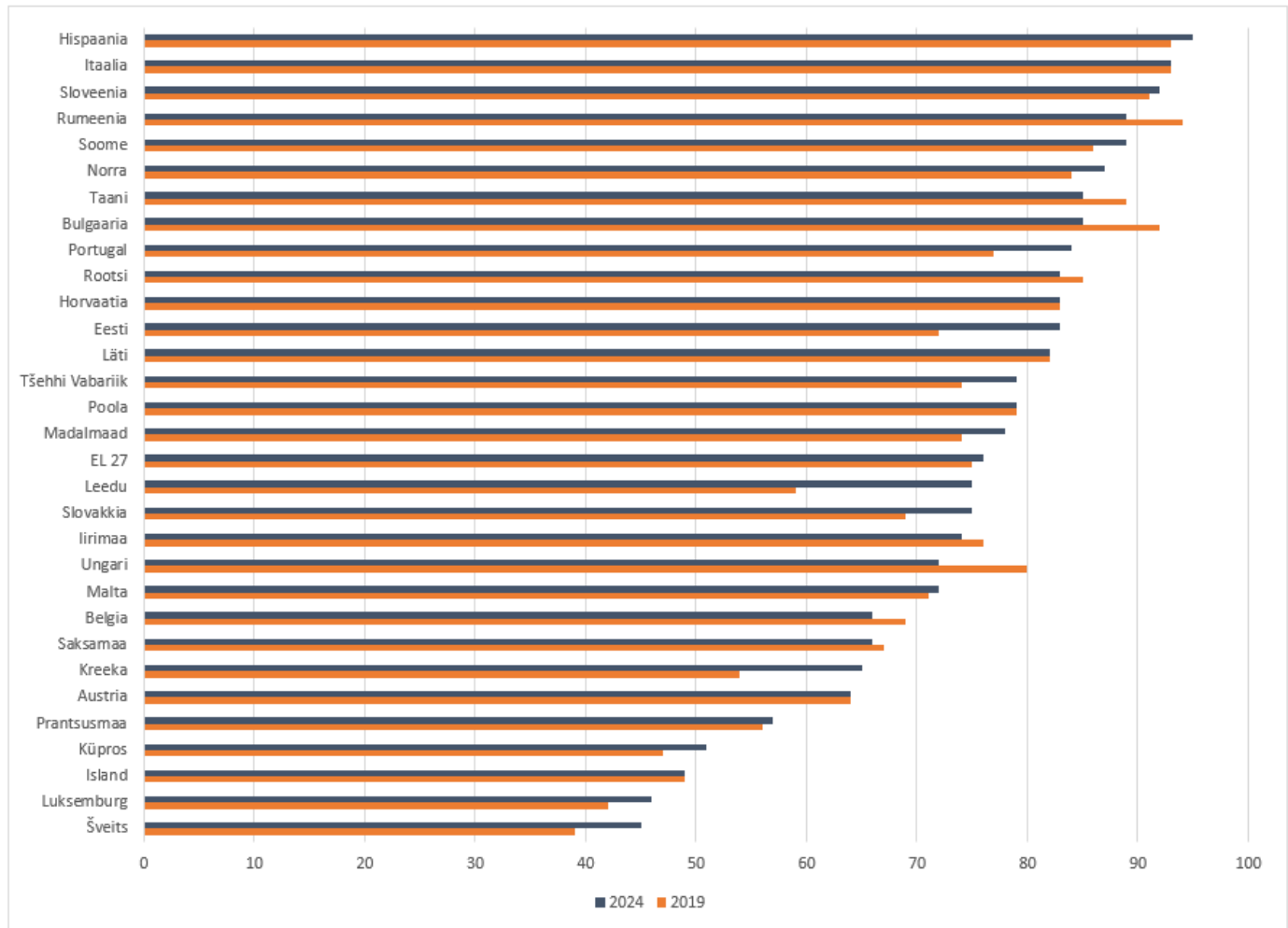
- Need järeldused viivad uuringu **riskihindamise** tulemusteni, mis on Euroopa tööohutuse ja töötervishoiu käsitlemise aluseks, nagu on määratletud [ELi tööohutuse ja töötervishoiu raamdirektiivis \(direktiiv 89/391/EMÜ\)](#). Kooskõlas eelmiste uuringukordade järeldustega märgib 76% uuringus ESENER 2024 küsitletud EL 27 ettevõtetest, et hindavad riske korrapäraselt. Ootuspäraselt on olemas positiivne korrelatsioon ettevõtte suurusega. Riikide järgi on näitaja suurim Hispaanias (95% ettevõtetest), Itaalias (93%) ja Sloveenias (92%) ning väikseim Luksemburgis (46%) (joonis 2).
- Riikide järgi on näitaja 2019. aastast suurenenud mitmes EL 27 riigis, eriti Leedus, Kreekas ja Eestis. Teisalt on mõni riik, näiteks Ungari, Bulgaaria ja

Rumeenia, teatanud, et neis on vähenenud riske korrapäraselt analüüsivate ettevõtete osakaal.

- Nagu varemgi, esineb olulisi erinevusi nende ettevõtete osakaalus, kus riskihindamisi teevad peamiselt ettevõttesisesed töötajad. Riikide järjestus on oluliselt muutunud, esikohal on Rootsi (84% ettevõtetest, sarnane kui 2019. aasta 85%) ja Taani (80%, sama kui 2019. aastal). Osakaal on kõige väiksem Hispaanias (6%, 2019. aastal 10%) ja Sloveenias (7%).
- Kuigi see ei näita midagi nende riskihindamiste kvaliteedi kohta – mõnes riigis võib isegi olla kehtestatud juriidiline kohustus tellida nende ülesannete täitmiseks töötervishoiu ja -ohutuse teenuseid –, kuid eeldades, et töökoha riske hindavad isikud on nende ohjamiseks parimal positsioonil, peaksid põhimõtteliselt kõik

ettevõtted suutma põhiriske hinnata üksnes oma töötajate abil.

Joonis 2. Korrapärased töökoha riskihindamised riigiti (% ettevõtetest), 2019 ja 2024

Alus: kõik ettevõtted, kõik 30 riiki, ESNER 2019 ja 2024.

- 48%² EL 27 ettevõtetest, kes teatavad, et neil on korrapäraselt kodunt töötavaid töötajaid, märgivad, et nad käsitlevad selliseid töötajaid oma riskihindamistes. See osakaal on selgelt suurem kui 2019. aastal teatatud 31% (2014. aastal 26%). See näib kajastavat suuremat teadlikkust sellest, et kodutöökohad on päris töökohad.
- Nagu varemgi, on osakaal endiselt suurem, kui hõlmatakse ka muud töökohad väljaspool ettevõtte ruume (v.a kodunt töötamine), sest 66% EL 27 ettevõtetest, kes teatasid selliste töökorralduste olemasolust, märkisid, et hõlmavad need oma riskianalüüsides (2019. aastal 65%). Seda teatavad kõige sagedamini Itaalia (80%) ja Luksemburgi (76%) ettevõtted ning tegevusalade järgi ootuspäraselt ehitusettevõtted (82%, kuigi seda on vähem kui 2019. aasta 89%).
- Tervishoiu ja ohutuse teenuste** kasutamine näitab, et kõige sagedamini kasutatakse töötervishoiuarste (75%), tervishoiu ja ohutuse üldspetsialiste (59%) ning õnnetuste ennetamise eksperte (52%), mis osakaalud on väga sarnased 2019. aastal teatatud osakaaludega. Seoses psühhosotsiaalsete riskidega teatas psühholoogi kasutamisest 21% EL 27 ettevõtetest (2019. aastal 19%). On siiski huvitav, et riigiti on olulisi erinevusi: Soomes kasutab 73% ettevõtetest psühholoogi teenuseid (ettevõttesiseseid või -väliseid), järgnevad Belgia (48%) ja Taani (47%).
- Lisaks sellele, nagu ka 2019. aastal, teatab veidi alla kahe kolmandiku EL 27 ettevõtetest (62%), et kasutavad oma

² Selle arvutamisel arvestatakse ettevõtteid, mis esitavad riskihinnanguid ja kus töötajad töötavad kodunt, teisiti kui arvud tabelis 1, mis on ümber arvutatud ettevõtete koguarvu alusel, et tagada võrreldavus tabeli muude näitajatega.

tervishoiu ja ohutuse ülesannete täitmisel tervishoiu ja ohutuse teenuseid pakkuva **välise teenuseosutaja** abi, kusjuures suurim osakaal on Sloveenias (92%) ja Portugalis (88%). Väliste teenuseosutajate poole

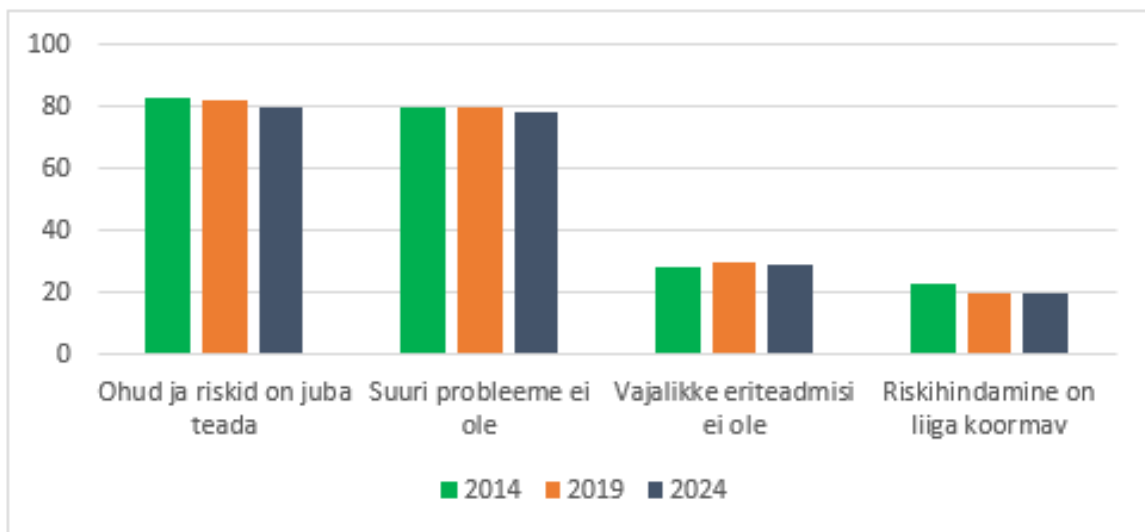
pöördumine näib olevat positiivses seoses ettevõtte suurusega, kuid jaotus tegevusalade järgi näitab, et see on kõige sagedam elektrienergia ettevõtetes (76%).

Ajendid ja takistused

- Kui vaadata ettevõtteid, mis ei hinda riske korrapäraselt, on peamised põhjused, miks seda ei tehta, et riskid ja ohud on juba teada (80% ettevõtetest) ning suuri probleeme ei ole (78%), nagu ka 2014. ja 2019. aastal (joonis 3). Need tulemused hõlmavad

uuritud ettevõtetest 24%, kuid tekitavad siiski küsimuse, kas neil ettevõtetel, eriti kõige väiksematel, on ka vähem probleeme või nad lihtsalt eriti ei teadvusta töökoha riske. On huvitav, et väikseimad ettevõtted põhjendavad harvem kui suuremad, et menetlus on liiga koormav.

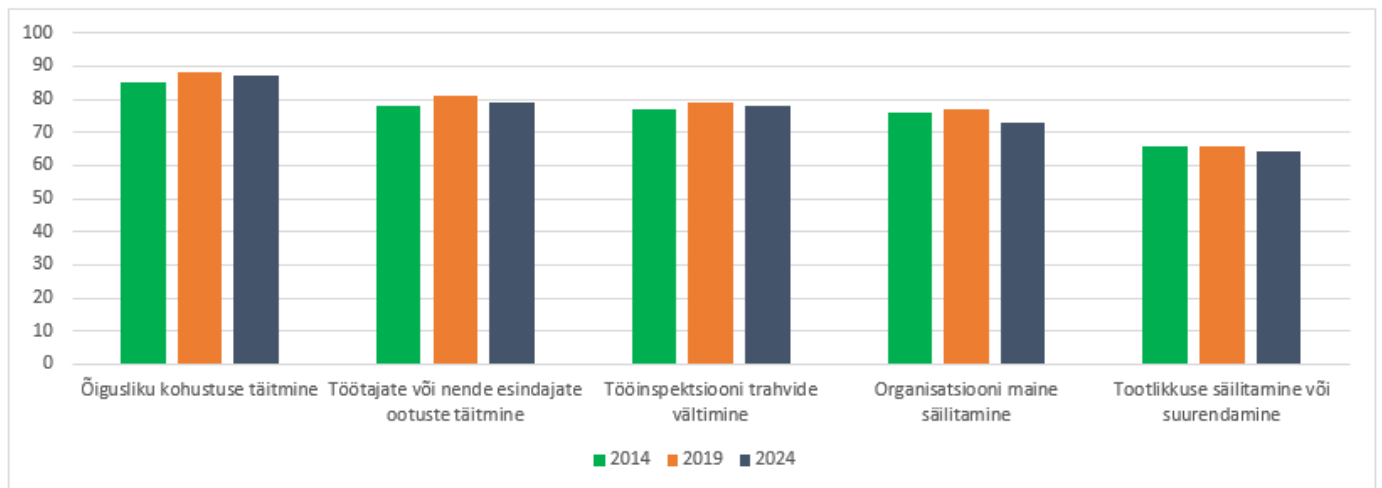
Joonis 3. Põhjused, miks ei hinnata töökoha riske korrapäraselt, ettevõtte suuruse järgi (% ettevõtetest, EL 27), 2014, 2019 ja 2024

Alus: EL 27 ettevõtted, mis ei hinda korrapäraselt riske, ESNER 2014, 2019 ja 2024.

- Jätkates põhjustega, mis motiveerivad ettevõtteid juhtima töötervishoidu ja tööohutust, nimetab 87% EL 27 ettevõtetest peamise põhjusena juriidilise kohustuse täitmist, mis on kooskõlas 2014. ja 2019. aasta andmetega (joonis 4). Olemas on võrdeline seos ettevõtte suurusega; riikide järgi on väikseim ettevõtete osakaal Taanis (68%) ning suurim Portugalis ja Rootsis (97%).
- Tähtsuset teine töötervishoiu ja tööohutuse ajend on „töötajate või nende esindajate ootuste täitmine“, ning kolmas on „tööinspeksiooni trahvide vältimine“. ESNER 2024 näitab, et neli viiendikku riske korrapäraselt hindavatest ettevõtetest EL 27s (79%, 2019. aastal sarnane 80%) teatavad, et kaasavad töötajaid riskihindamisjärgsete meetmete kavandamisse ja rakendamisse.

Joonis 4. Tervishoiu ja ohutuse käsitlemise peamised põhjused (% ettevõtetest, EL 27), 2014, 2019 ja 2024

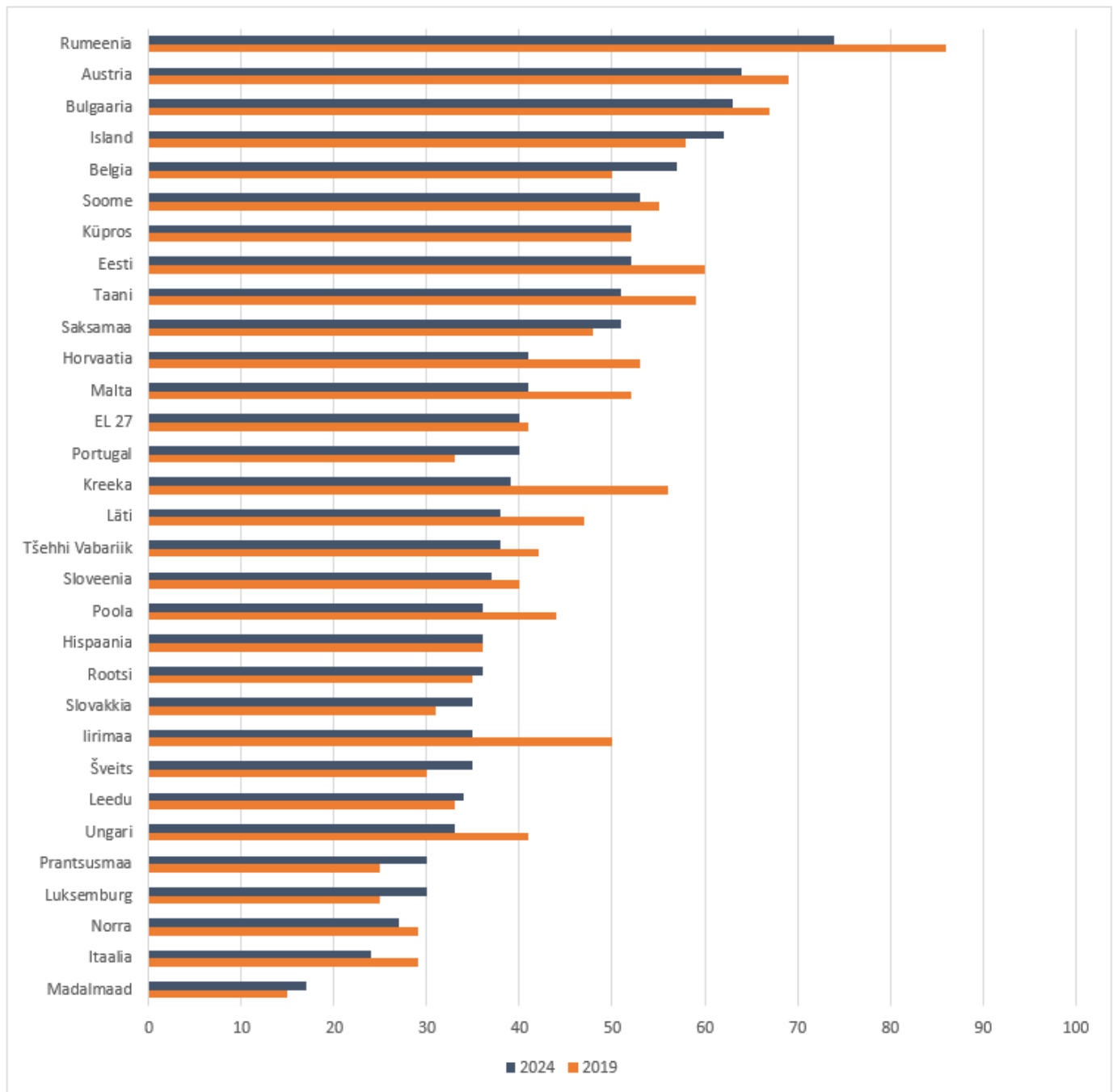

Alus: kõik ettevõtted EL 27s, ESENER 2014, 2019 ja 2024.

- Seoses **tööinspektsiooni** trahvide vältimise kui tööohutuse ja tervishoiu juhtimise ajendile väärrib märkimist, et jätkuvalt väheneb nende ettevõtete osakaal, kes teatasid, et neid on kolme aasta jooksul enne uuringut külastanud tööinspektsioon: 2024. aastal 40%, mida on veidi vähem kui 2019. aasta 41% (ja 2014. aastal 49%) (joonis 5). Kõige suuremast vähenemisest on teatatud Kreekas (enne 56%, nüüd

39%) ja Lirimaa (enne 50%, nüüd 35%). Mõni riik on teatanud kasvust, kõige rohkem Portugalis (enne 33%, nüüd 40%) ning Prantsusmaal ja Luksemburgis (mõlemad enne 25%, nüüd 30%). Üldine langus on täheldatav mis tahes suurusega ettevõtetes, kuid sektorite järgi on pilt mitmekesisem, kusjuures mõnes sektoris on näitaja suurenenud, näiteks avaliku halduse 32% (2019. aastal 23%).

Joonis 5. Tööinspektsiooni kontrollkäigud kolme aasta jooksul enne uuringut riigiti (% ettevõtetest), 2019 ja 2024

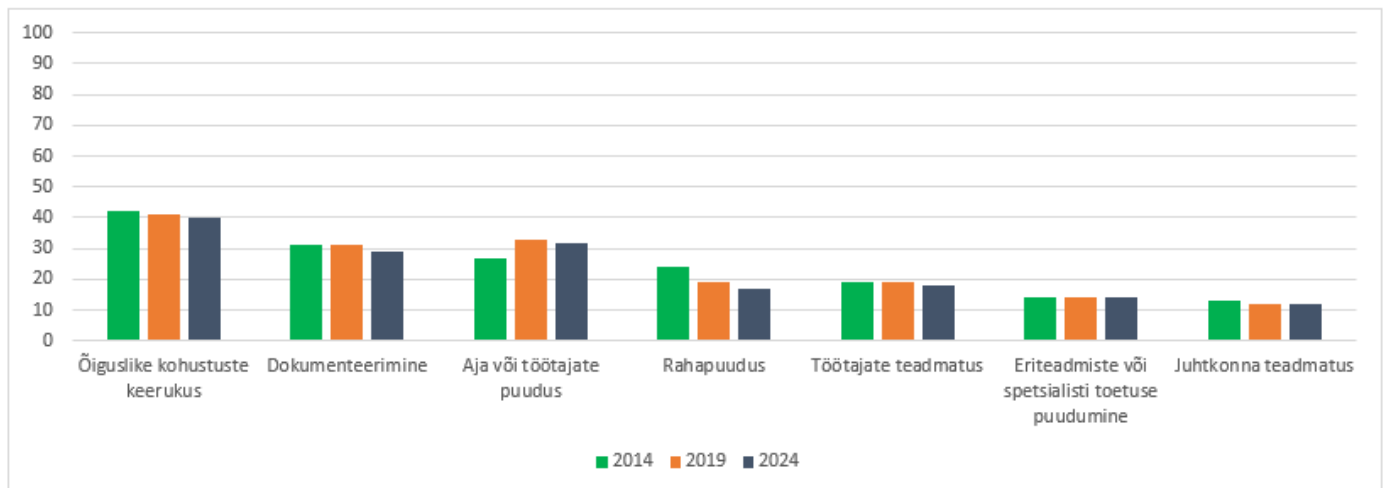
Alus: kõik ettevõtted, kõik 30 riiki, ESNER 2019 ja 2024.

- Õiguslike kohustuste keerukus on endiselt üks **peamisi raskusi tööohutuse ja tervishoiu käsitlemisel** 40% ettevõtete jaoks EL 27s, mida on veidi vähem kui 2019. aastal (41%) ja 2014. aastal (42%) (joonis 6). Riikide järgi on pilt siiski väga mitmekesine – kõige suurem on keerukusega seotud raskusest teatanute osakaal Belgias (58% ettevõtetest) ja Itaalias (48%), kõige väiksem Leedus (15%), Soomes (16%) ning Lätis ja Maltal (17%). Märkimisväärne vähenemine on toimunud Kreekas (2019. aastal 46% ettevõtetest, 2024. aastal 28%), Prantsusmaal (enne 52%, nüüd 44%) ja Rootsis (enne 38%,

nüüd 31%), mis aitab selgitada selle järelduse tõlgendamist peale õigusliku kohustuse kui sellise raskusena, vaid pigem õigusaktide võimalike muudatuste ja uuendustena, mida ettevõtted võivad pidada raskeks.

- Enamiku tegurite osakaal on veidi vähenenud, kuid aastate jooksul on aja- või personalipuudus muutunud teiseks kõige sagedamini nimetatud teguriks (2024. aastal 32% ettevõtetest). Eelkõige on see nii Belgias (56% ettevõtetest), Madalmaades (42%) ja Prantsusmaal (41%).

Joonis 6. Peamised raskused tervishoiu ja ohutuse käsitlemisel (% ettevõtetest, EL 27), 2014, 2019 ja 2024

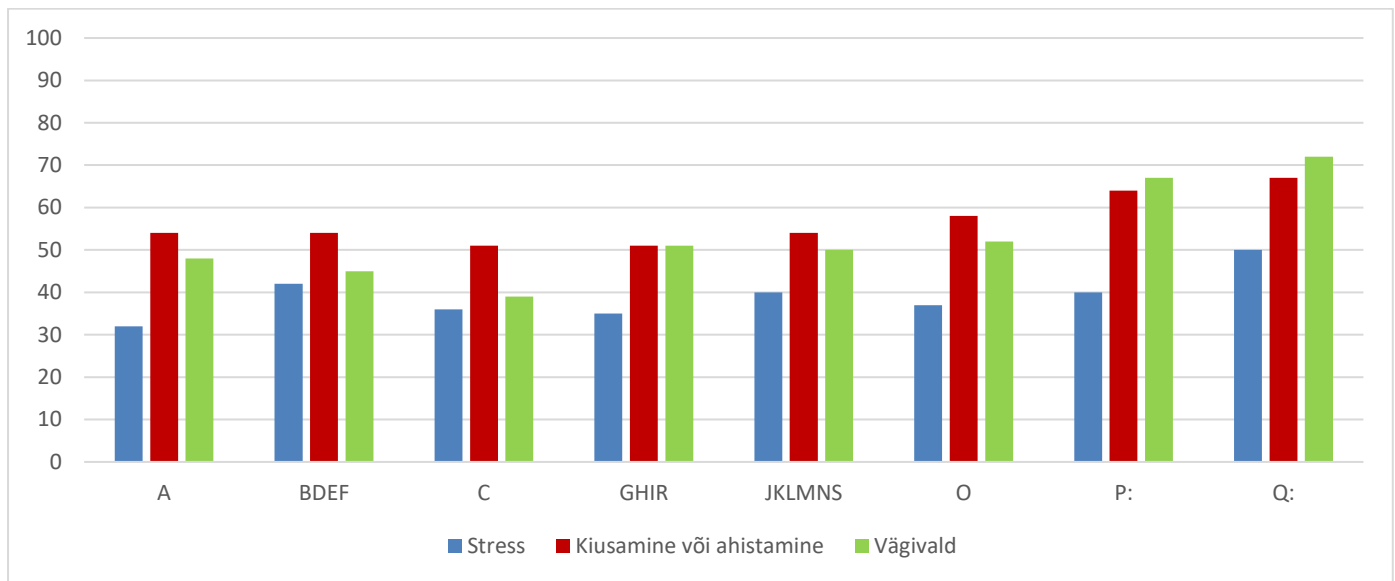

Alus: kõik ettevõtted EL 27s, ESENER 2014, 2019 ja 2024.

Uued ja tekkivad riskid: psühhosotsiaalsed riskid ja digipööre

- Nagu eespool näidatud, teatab mõnest **psühhosotsiaalsest riskitegurist** oluline osa EL 27 ettevõtetest, nimelt suhtlemisest probleemsete patsientide, klientide ja õpilastega (56%) ning ajasurve (43%). Ettevõtetest, kes teatasid psühhosotsiaalsete riskitegurite esinemisest, peab EL 27 ettevõtetest 21% neid muudest riskidest keerukamaks, kusjuures suurim osakaal on Põhjamaades, nagu ka varasemates ESENERi uuringutes: Rootsis (38% ettevõtetest), Taanis (37%) ja Soomes (35%). Seevastu ainult 6% ettevõtetest Bulgaarias ja 8% Horvaatias peab psühhosotsiaalseid riske muudest riskidest keerukamaks.
- Keskendudes ettevõtetele, kes teatavad, et psühhosotsiaalseid riskitegureid on raskem hallata kui muid tööohutuse ja töötervishoiu riske, näitab ESENER 2024, et vastumeelsus rääkida neist probleemidest avatult näib olevat peamine raskus psühhosotsiaalsete riskide käsitlemisel (59% sellest ettevõtete rühmast EL 27s). Nagu kõigi muude hõlmatud raskuste korral (töötajate/juhtkonna teadmatus ning eriteadmiste või erialase toe puudumine), teatatakse sellest sagedamini ettevõtte suuruse suurenedes.
- Eelkõige ettevõtete seas, kes teatasid, et peavad suhtlema probleemsete klientide, patsientide või õpilastega, teatas 54% vähemalt 20 töötajaga ettevõttest, et neil on olemas klientide, patsientide või muude väliste isikute võimalike ähvarduste, vägivalla või rünnakute käsitlemise kord (EL 27 keskmine, võrreldes 51%-ga 2019. aastal). See osakaal on 72% tervishoiu ja sotsiaalhoolekande ettevõtetes (joonis 7).
- Seoses stressivastaste tegevuskavade (39% vähemalt 20 töötajaga ettevõtetest EL 27s, 2019. aastal 33%) ja võimalike kiusamis- või ahistamisjuhtumite käsitlemise menetlustega (2024. aastal 55%, varem 45%) on teatatud suurenemisest kõigis tegevusvaldkondade rühmades.

Joonis 7. Psühhosotsiaalsete riskide vastane tegevuskava ja menetlused on kehtestatud, tegevusalarühmade järgi (% ettevõtetest, EL 27), 2024

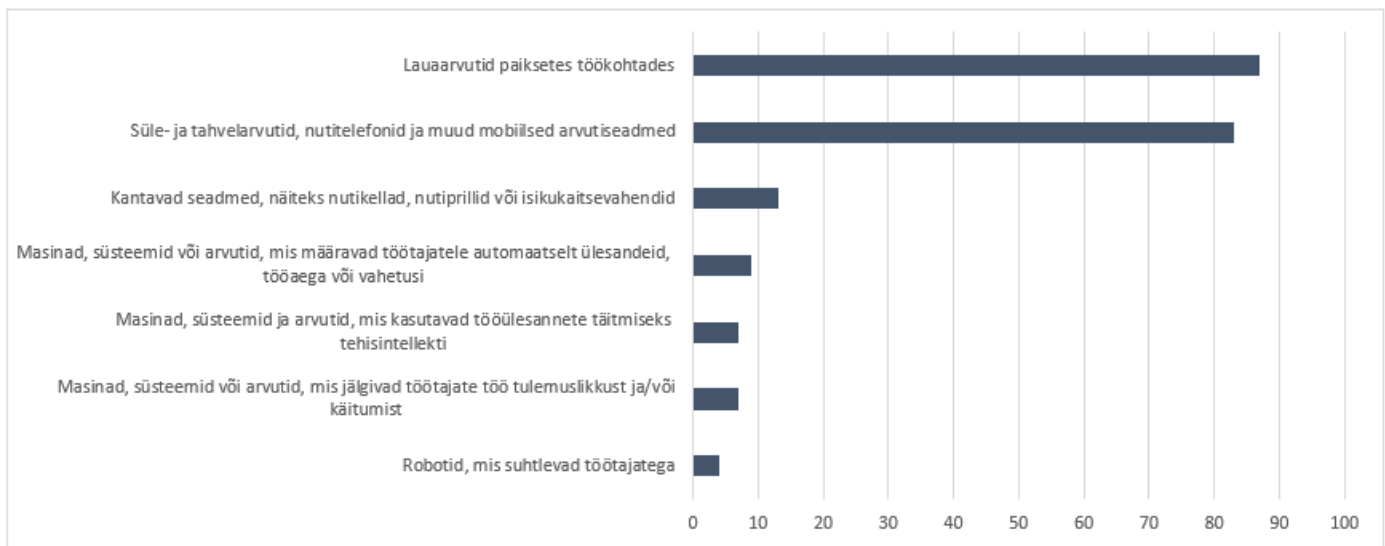
Alus: kõik ettevõtted EL 27s, kus töötab vähemalt 20 inimest, ESENER 2024. Vägivallaga seotud menetluste kohta küsiti ainult ettevõtetelt, kes teatasid, et peavad suhtlema probleemse klientidega, käsitledes seda kui terviseriskitegurit.

NACE³ Rev. 2 jaod: A: põllumajandus, metsandus ja kalapüük B, D, E, F: ehitus, jäätmekäitlus, vee- ja elektrivarustus C: töötlev tööstus G, H, I, R: kaubandus, transport, toitlustus/majutus ja vaba aeg J, K, L, M, N, S: IT, rahandus, kinnisvara ja muud tehnilised, teaduslikud või teenindavad tegevused O: avalik haldus P: haridus Q: tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

- 64% uuringus osalenud EL 27 ettevõtetest, kes hindavad riske, teatas, et neil on piisavalt teavet, kuidas arvestada riskihindamisel psühhosotsiaalseid riske (mida on rohkem kui 2019. aastal 60%). Ootuspäraselt varieerub see osakaal rohkem ettevõtte suuruse (suureneb suuruse kasvades) kui tegevusala järgi. Tulemused varieeruvad riigiti tugevasti, kõige suuremad näitajad on Madalmaades (79%), Hispaanias (71%) ning Itaalias ja Taanis (70%), kõige väiksemad on Maltal (38%) ja Bulgaarias (45%).
- Juba 2019. aastal ja selleks, et paremini mõõta eespool nimetatud ühiskondlike ja majanduslike muutusi (vt tabel 1), lisati ESENERi uus osa **digipöörde** mõju kohta töötajate tervisele ja ohutusele. Nagu siis, on ka 2024. aastal ettevõtete teatatud digitehnoloogiate tüüpe palju. Kõigis tegevusvaldkondades ja ettevõtete suuruse rühmades on sageli teatatud personaalarvutitest paiksetel töökohtadel (87% küsitatud ettevõtetest EL 27s) ning sülearvutitest, tahvelarvutitest, nutitelefonidest või muudest mobiilseadmetest (83%, 2019. aastal 77%).
- Ei ole üllatav, et ülejäänud tehnoloogiate kasutamine on vähem levinud, kuid mõnel tegevusalal on nende osakaal siiski oluliselt üle keskmise: 21% info ja side töökohtadest teatas tehisintellekti kasutavate masinate, süsteemide või arvutite kasutamisest (EL 27 keskmine: 7%) ning töötajate tulemuslikkust ja/või käitumist jälgivate masinate, süsteemide või arvutite kasutamisest 15% transpordi- ja ladustamisetevõtetest (EL 27 keskmine: 7%).
- Ainult 4% küsitatud EL 27 ettevõtetest teatas, et ei kasuta ühtki küsimustikus nimetatud digitehnoloogiat.

³ Majanduse tegevusvaldkondade statistiline klassifikatsioon: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace>

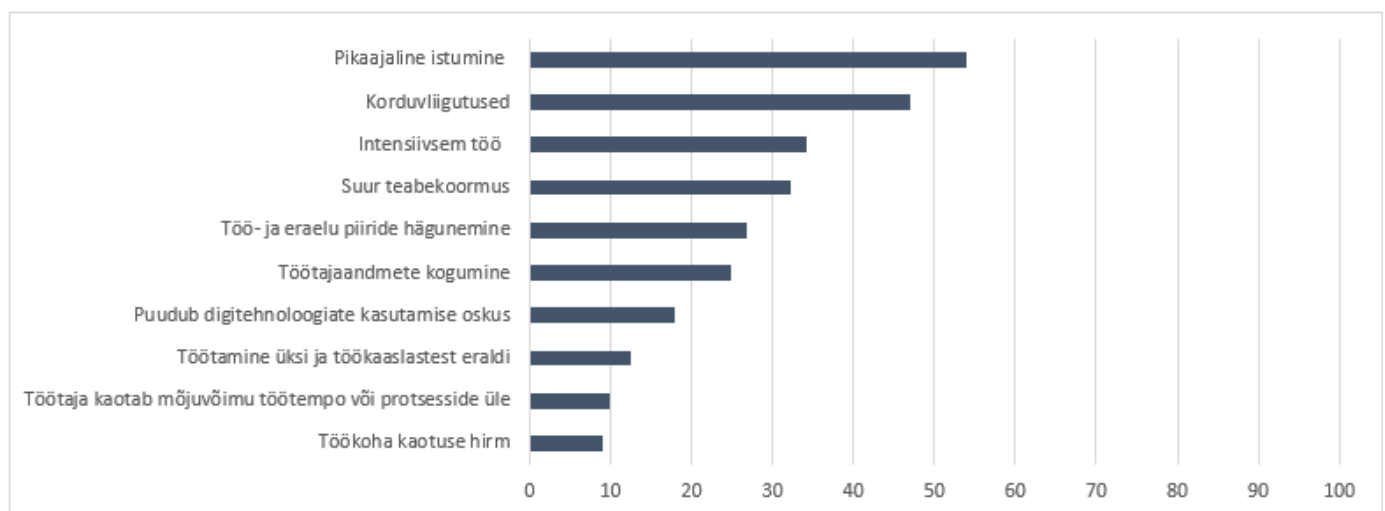
Joonis 8. Digitehnoloogiad töökohal (% ettevõtetest, EL 27), 2024

Alus: kõik ettevõtted EL 27s, ESENER 2024.

- Nende ettevõtete hulgas, kes teatasid vähemalt ühe eespool nimetatud digitehnoloogia kasutamisest, märkis 35% ettevõtetest EL 27s, et on konsulteerinud töötajatega selliste tehnoloogiate kasutamise võimaliku mõju kohta töötajate tervisele ja ohutusele, mida on selgesti rohkem kui 2019. aasta 24%. Riikide järgi on suurima osakaaluga Leedu (57%) ja Malta (50%) ning tegevusalade järgi on sellist tüüpi konsulteerimine sagedam hariduse (42%), info ja side (41%) ning finants- ja kindlustustegevuse (40%) ettevõtetes.
- 2024. aastal lisati uus küsimus riskitegurite kohta, mis võivad olla seotud eespool nimetatud digitehnoloogiate kasutamisega. On huvitav ja suuresti kooskõlas peamiste riskiteguritega joonisel 1, et kaks kõige sagedamini mainitud digipöördega seotud riskitegurit on luu- ja lihaskonna vaevused – pikaajaline istumine (54% töökohtadest EL 27s, kus kasutatakse vähemalt üht eespool nimetatud digitehnoloogiatest) ja korduvliigutused (47%) (joonis 9). Järgmised on intensiivsem töö (34%) ja suur teabekoormus (32%). Peamised riskitegurid on peaaegu kõikidel tegevusaladel samad ja nendest teatamise sagedus suureneb koos ettevõtte suurusega.
- Taas kord oleneb olukord riigist. Soome ettevõtted teatasid suurimast üksi ja töökaaslastest eraldi töötamise osakaalust (43%) ning digitehnoloogiatega töötamise oskuse puudumisest (46%); Saksamaal teatas 54% töökohtadest intensiivsemast tööst ja suurest teabekoormusest.

Joonis 9. Töökohas digitehnoloogiate kasutamise riskitegurid (% ettevõtetest, EL 27), 2024

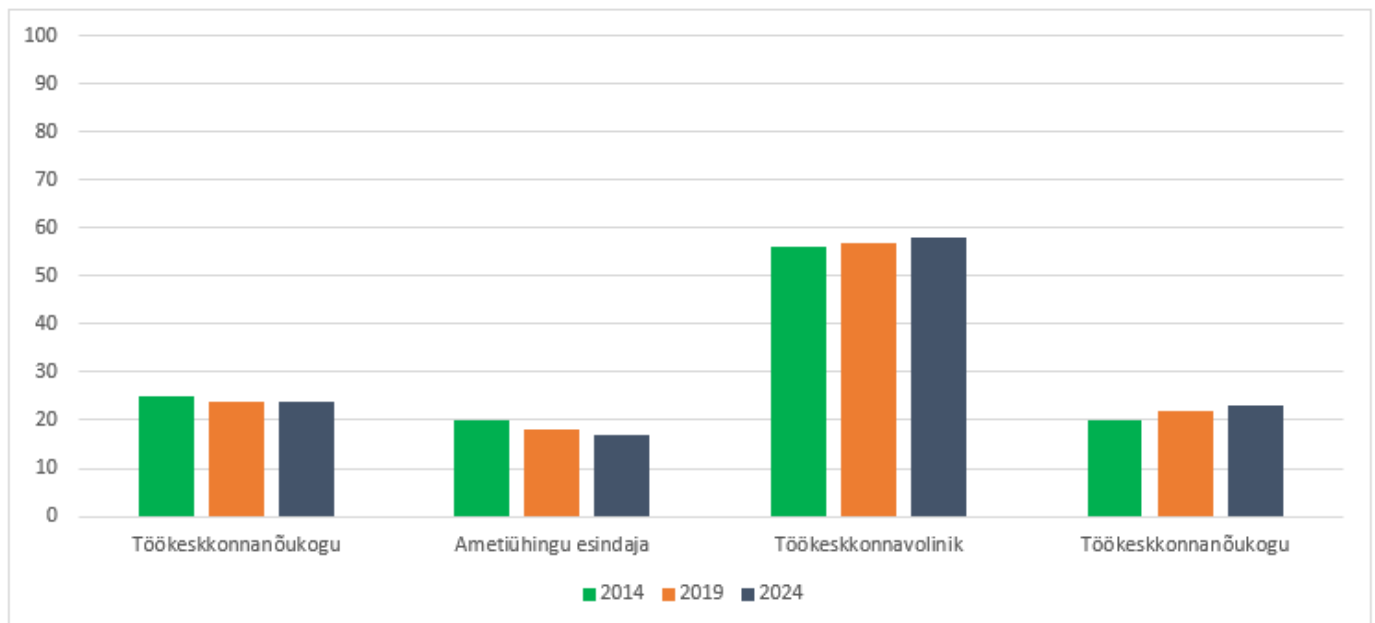

Alus: EL 27 ettevõtted, kes on teatanud vähemalt ühe digitehnoloogia kasutamisest, ESENER 2024.

Töötajate osalemine

- Seoses **töötajate osalusega** ja keskendudes ettevõtetele, kes teatasid, et on kasutanud kolme aasta jooksul enne uuringut psühhosotsiaalsete riskide ennetamise meetmeid, märgib 55% ettevõtetest EL 27s, et töötajatel oli roll selliste meetmete kavandamisel ja rakendamisel, mida on veidi vähem kui 2019. aasta 61% ja 2014. aasta 63%. Need tulemused varieeruvad riigiti – kõige rohkem on 77% ettevõtetest Rootsis ja 76% Taanis ning kõige vähem 40% Poolas ja 43% Küprosel.
- Alates 2019. aastast on areng riigiti olnud mitmesugune ning kuigi näiteks Leedu, Eesti, Rumeenia, Horvaatia ja Ungari on teatanud kasvust, on mõnes muus riigis toimunud selge vähenemine, enim Sloveenias, Saksamaal, Küprosel, Portugalis, Lätis ja Bulgaarias. Psühhosotsiaalsete riskide olemusest tulenevalt võiks eeldada, et valdkonnas võetavad meetmed kaasavad töötajaid otseselt ja nõuavad eriti tihedat koostööd töökoha kõigi osapoolte vahel, kuid seda ei kinnita uuringu järeldused.
- Töötajate esindamise vormide osas nimetati kõige sagedamini töökeskkonnavolinikku – 58% ettevõtetest EL 27s, mis näitab alates 2014. aastast kerget kasvutrendi (joonis 10). Tegevusalade järgi on see osakaal suurim elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamise (73%) ning tervishoiu ja sotsiaalhoolekande (66%) ettevõtetes. Ootuspäraselt sõltuvad need tulemused taas kord suuresti ettevõtte suurusest.

Joonis 10. Töötajate esindatuse vormid (% ettevõtetest, EL 27), 2014, 2019 ja 2024

Alus: kõik ettevõtted EL 27s – suurus sõltub riiklikest künnistest nende esindusvormide korral, ESENER 2014, 2019 ja 2024.

- On huvitav, et ligi kolmandikus EL 27 ettevõtetest (31%) ei ole ühtki neist töötajate esindatuse vormidest, kusjuures see osakaal on suurim Kreekas (73%), Portugalis (65%) ja Lätis (65%). Vt tabel 2.

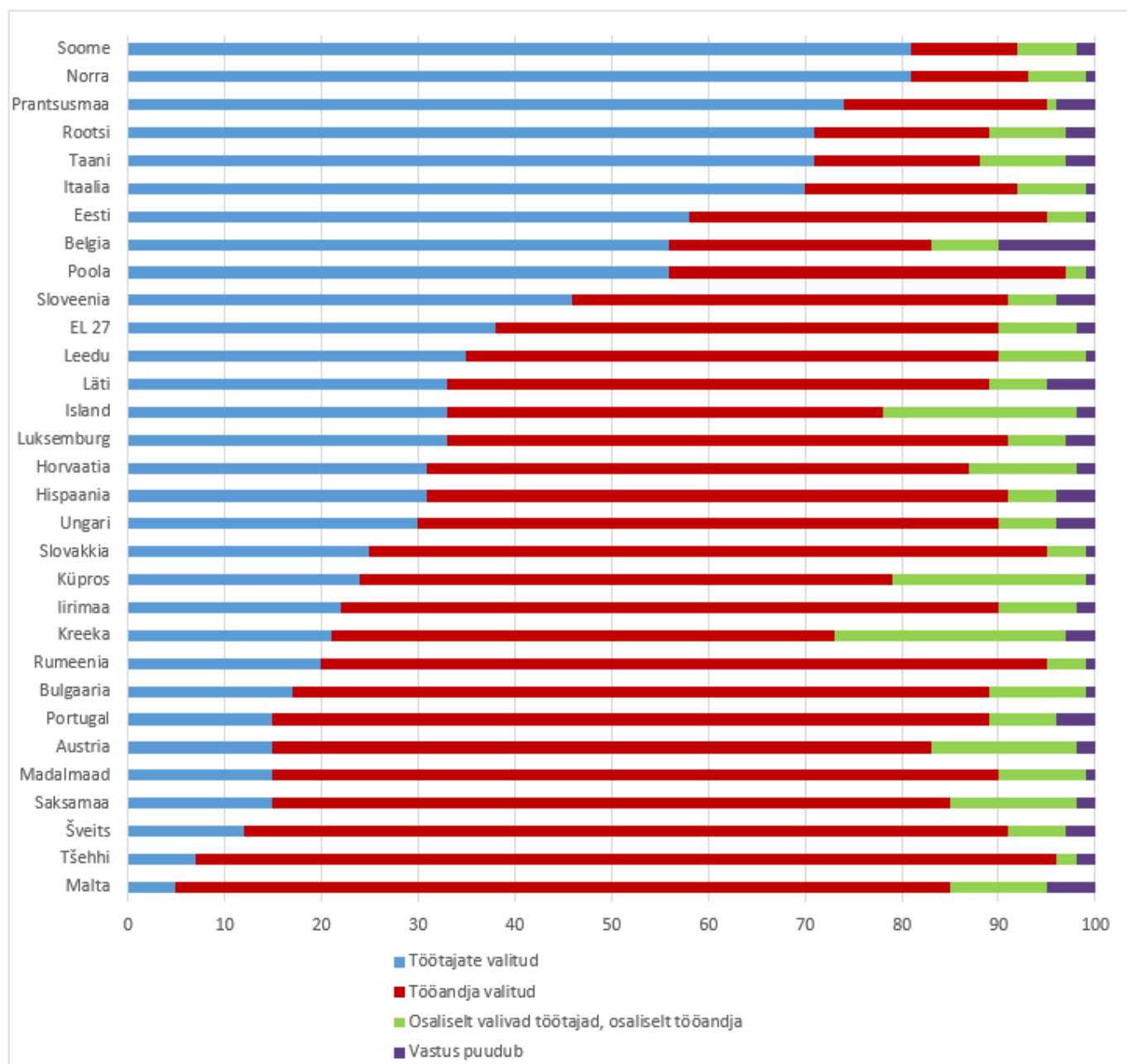
Tabel 2. Puuduvad töötajate esindatuse vormid riigiti (% ettevõtetest), 2024

Riik	%	Riik	%
Kreeka	73	Rootsi	27
Portugal	65	Malta	27
Läti	65	Tšehhi	27
Sloveenia	59	Slovakkia	26
Ungari	58	Eesti	25
Poola	56	Luksemburg	25
Küpros	46	Horvaatia	24
Belgia	45	Iirimaa	24
Prantsusmaa	43	Austria	18
Hispaania	43	Saksamaa	17
Šveits	41	Leedu	15
Island	38	Bulgaaria	15
Madalmaad	37	Itaalia	12
Soome	32	Rumeenia	8
EL 27	31	Norra	7
Taani	29		

Alus: kõik ettevõtted, kõik 30 riiki – suurus sõltub riiklikest künnistest nende esindusvormide korral, ESENER 2024.

- Uuringus ESENER 2024 küsiti ettevõtetest töökeskkonnavoliniku määramise kohta ning järeldused näitavad, et olukord eri riikides varieerub tugevalt, mis kajastab erinevaid riiklike raamistikke (joonis 11).
- Üle poole (52%) küsitletud ettevõtetest EL 27s teatas, et tööandja on valinud töökeskkonnavoliniku, kusjuures kõige suurem on nende osakaal Tšehhis (89% ettevõtetest) ja Malta (80%), vastandudes Soome (11%) ja Taaniga (17%).
- Üle kolmandiku küsitletud ettevõtetest (38%) märkis, et töökeskkonnavolinikke valivad töötajad; see osakaal on suurim Soomes (81%), Prantsusmaal (74%) ning Rootsis ja Taanis (71%). Kuni 24% Kreeka ja 20% Küprose ettevõtetest teatavad, et töökeskkonnavolinikke valivad osaliselt töötajad ja osaliselt tööandja.

Joonis 11. Töökesekkonnavolinike määramine riigiti (% ettevõtetest), 2024

Alus: töökesekkonnavoliniku olemasolust teatanud ettevõtted, kõik 30 riiki

Uuringu meetodika

- Intervjuud toimusid maist oktoobrini 2024 vähemalt viie töötajaga ettevõtetes, hõlmates nii era- kui ka avaliku sektori organisatsioone kõigis majandustegevuse valdkondades, välja arvatud kodumajapidamised (NACE T) ja eksterriitoriaalsed organisatsioonid (NACE U).
- Hõlmatud oli 30 riiki: kõik 27 ELi liikmesriiki, Island, Norra ja Šveits.
- Kokku küsitleti 41 458 ettevõtet – vastajaks oli „isik, kes teab kõige paremini tervishoiu ja ohutuse kohta ettevõttes“. Riigiti varieerusid võrdlusvalimid ligikaudu 450st Maltal 2250ni Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias⁴, Poolas ja Hispaanias (vt riigivalimite suurused: www.esener.eu).
- Riiklikke võrdlusvalimeid suurendati (asjaomaste riiklike ametiasutuste rahastusega) neljas riigis: Austria (+300), Saksamaa (+900), Itaalia (+450) ja Sloveenia (+300).
- Andmeid koguti peamiselt arvutitoega telefoniküsitluste või arvutipõhise telefoniküsitluse (CATI) abil. Neil, kes keeldusid telefoniküsitlusest, oli võimalus täita küsimustik veebis.

- Välitöid tegid igas riigis Ipsos NV ja tema välitöökeskuste võrgustik.
- Valimid koostati vastavalt mitteproportsionaalsele valimi ülesehitusele, mis kõrvaldati hiljem kaalumise.
- Püüti koostada valimid, mis tagavad vajaliku kvaliteedi ja riigiülese võrreldavuse.
- Küsimustiku koostasid uuringute kavandamise ja tööohutuse ja töötervishoiu valdkonna eksperdid koostöös Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti (EU-OSHA) töötajatega.
- ESENERi meetodika lisateave: www.esener.eu

Lisateave

Käesolev aruanne on alles esimene ülevaade uuringu ESENER 2024 tulemustest ja järeltuleb tõlgendada ettevaatlikult. Üksikasjalikumad tulemused ja analüüsid avaldatakse tulevikus aadressil www.esener.eu. Nagu ka uuringute ESENER 2009, 2014 ja 2019 korral, on uuringu ESENER 2024 andmestik 2025. aastal kättesaadav GESIS kaudu.

Täiendavad analüüsid tehakse 2025. ja 2026. aastal ning need avaldatakse 2026. aastal ja edaspidi.

Projekti juhid: Xabier Irastorza — Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA).

Tänu sõnad: Marine Cavet (EU-OSHA) ja Ipsos NV.

Lisateave Euroopa Liidu kohta on Internetis (<http://europa.eu>).

© Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA), 2026

Teabe taasesitamine on lubatud juhul, kui viidatakse selle allikale.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti autoriõigusega kaitsmata fotode ja muude materjalide kasutamiseks või reprodutseerimiseks tuleb taotleda luba vahetult autoriõiguse omajalt.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet ega ükski selle nimel tegutsev isik ei vastuta eespool esitatud teabe võimaliku kasutamise eest.

⁴ See arv ei sisalda valimi suurendusi – vt järgmine punkt.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA)

aitab muuta Euroopat ohutumaks, tervislikumaks ja tootlikumaks töötamise kohaks. Amet analüüsib, töötab välja ja levitab usaldusväärset, tasakaalustatud ja erapooletut tööohutuse ja töötervishoiu teavet ning korraldab üleeuroopalisi teadvustamiskampaaniaid. Hispaanias Bilbaos asuv EU-OSHA, mille asutas Euroopa Liit 1994. aastal, koondab nii Euroopa Komisjoni, liikmesriikide valitsuste, tööandjate ja töötajate organisatsioonide esindajaid kui ka juhtivaid tööohutuse ja töötervishoiu spetsialiste ELi liikmesriikidest ja mujalt.

information@osha.europa.eu
<https://osha.europa.eu>